

HØYRINGSUTTALE

Justert søknad om nye kraftverk i Røldal-Suldalsvassdraget

Sak 202320330

Til: Noregs vassdrags- og energidirektorat, NVE

Frå: Anna Seim

Dato: 19.09.2026

Høyringsfrist: 20. september 2026

1. Samandrag og påstand

Eg viser til den justerte søknaden frå RSK DA, fremja ved Lyse Kraft DA, om løyve til å byggje og drive mellom anna Røldal 2 pumpekraftverk, Kvanndal 2 pumpekraftverk, Suldal 2B kraftverk og Nordmork kraftverk.

Eg går imot at det blir gjeve konsesjon til Røldal 2 pumpekraftverk og dei delane av prosjektet som fører til nye inngrep i og omkring Røldalsvatnet.

Mi hovudinnvending er at tiltaket vil føre til ei ytterlegare, og etter mitt syn, uakseptabel belastning på natur, landskap, vassmiljø og lokalsamfunn, i eit område som allereie er sterkt påverka av omfattande kraftutbygging. Utbygginga vil mellom anna føre med seg ei omfattande steinfylling i Røldalsvatnet, massetransport, anleggsstøy, og eit meir intensiv regulering av Røldalsvatnet.

Eg ber difor om at:

1. **Søknaden om Røldal 2 pumpekraftverk vert avslått.**
2. NVE subsidært krev vesentlege tilleggsutgreiingar før saka kan avgjerast.
3. Steinfylling og deponering av tunnelmassar i Røldalsvatnet vert avvist, og må handterast gjennom løysingar som belastar naturen mindre.
4. Konsekvensane av maksimal tillaten drift og maksimal vasstandsvariasjon blir lagde til grunn for vurderinga.
5. Tiltaket vert vurdert samla med eksisterande reguleringar og andre belastningar i Røldal, og Suldal.
6. Det vert gjennomført ei konkret og etterprøvbar vurdering etter vassforskrifta §§ 4 og 12 og naturmangfaldlova §§ 8 til 12, før eit eventuelt vedtak blir fatta.

2. Røldal har allereie vore utsett for ei uforholdsmessig stor naturkostnad

Røldal og dei omkringliggjande fjellområda er gjennom fleire tiår omfattande bygde ut for vasskraft. Naturen og lokalsamfunnet er allereie hardt belasta. Dette i seg sjølv kan ikkje brukast som argument for at nye inngrep har mindre betydning. Tvert imot inneber den eksisterande belastninga at attverande natur får større verdi. Det avgjerande spørsmålet er ikkje om kvart nytt inngrep isolert sett kan kallast avgrensa. Spørsmålet er om økosystemet og lokalsamfunnet samla sett toler endå større belastning.

Naturmangfaldlova § 10 krev at påverknaden på eit økosystem blir vurdert ut frå den **samla belastninga økosystemet er eller vil bli utsett for**. Dette inneber at NVE ikkje kan vurdere steinfyllinga, massedeponia, tunnelarbeida, vasstandsreguleringa, anleggsrafikken, og andre tiltak kvar for seg. Verknadene må vurderast samla og i samanheng med eksisterande kraftutbygging, annan arealbruk og venta framtidige belastningar.

I ein situasjon der naturen allereie er sterkt påverka, må terskelen for nye, permanente og vanskeleg reversible inngrep vere særleg høg.

3. Steinfyllinga i Røldalsvatnet er eit omfattande og permanent naturinngrep

Den planlagde fyllinga i Røldalsvatnet framstår som eit av dei mest alvorlege inngrepa i prosjektet. Dette er ikkje berre ei teknisk løysing for handtering av overskotsmassar. Det er ei permanent fysisk omforming av vatnet, strandsona og landskapet.

Ei fylling i vatn kan mellom anna påverke:

- botnsubstrat og botndyr,
- strukturen og den økologiske funksjonen til strandsona,
- gyte-, oppvekst- og næringsområde for fisk,
- sedimenttransport og partikkelspreiing,
- erosjonstilhøve,
- straumtilhøve og lokale djupnetilhøve,
- landskapsbiletet og opplevingsverdien,
- ferdsel, fiske og friluftsliv.

Vurderingssystemet i vassforskrifta omfattar ikkje berre kjemisk vasskvalitet. Også biologiske og hydromorfologiske kvalitetselement skal inngå. For innsjøar gjeld dette mellom anna fisk, botnlevande virvellause dyr, vassplanter, vasstandsregime, substratet på innsjøbotnen, djupnevariasjon og strukturen i strandsona. Denne delen av Røldalsvatnet er også eit særskild viktig område for gyteplass for aure.

Det vil difor ikkje vere tilstrekkeleg om tiltakshavar viser at utfyllinga ikkje medfører vesentleg kjemisk ureining. NVE må vurdere korleis sjølve den fysiske omforminga påverkar kvart relevant kvalitetselement og det økologiske potensialet i Røldalsvatnet.

Eg ber om at NVE krev følgjande dokumentert før saka blir avgjort:

- det fulle arealet, volumet, høgda og utstrekninga til fyllinga,
- kva delar av strandsona og innsjøbotnen som blir beslaglagde,
- forventet partikkelspreiing under bygging,
- påverknad på fisk, botndyr og anna vassmiljø,
- påverknad på erosjon og sedimenttransport,
- landskapsverknaden ved ulike vasstandar,
- stabilitet og tryggleik i eit langsiktig perspektiv,
- moglegheita for å deponere eller nytte massane på land,
- gjenbruk og foredling av massane,
- alternative tunnel- og anleggsløysingar som gir mindre masseoverskot.

Det må også dokumenterast kvifor deponering i sjølve Røldalsvatnet eventuelt er nødvendig, og ikkje berre kvifor ho er økonomisk eller praktisk fordelaktig for tiltakshavar.

4. Auka og raskare regulering av Røldalsvatnet

Eg er sterkt uroa for konsekvensane av eit vesentleg meir intensivt vasstandsregime i Røldalsvatnet. Vatnet har i dag ein reguleringsvariasjon på 17 meter, som allereie er vesentleg mykje meir enn

samanliknbare vatn rundt bygder i for eksempel Telemark, som alle har ein reguleringsvariasjon på mellom 1-5 meter. Kvifor ein i utgangspunktet har beslutta å ha slike enorme variasjonar på eit vatn der det bur folk tett på rundt heile vatnet er uvisst, men for alle praktiske formål betyr dette at området rundt vatnet er utilgjengeleg for folka som bur i Røldal. Gjeldande restriksjonar i sommarmånadane vert også sjeldan overhaldt.

Vurderinga som no skal gjerast kan ikkje baserast på ei forventning om at tiltakshavar normalt vil regulere mindre enn det løyvet opnar for. Det er den moglege drifta etter konsesjonen som må vurderast. Dersom løyvet opnar for store og raske vasstandsendingar, må NVE leggje dette til grunn som eit realistisk driftsutfall.

Hyppige vasstandsendingar kan få konsekvensar for:

- ytterlegare erosjon og utrasing i strandsona,
- blottlegging og overfløyming av areal,
- gyte- og oppvekstområde for fisk,
- botndyr og andre organismar som lever i reguleringssona,
- ferdselstryggleik,
- friluftsliv, fiske og bruk av vatnet,
- landskapsopplevinga for fastbuande og besøkjande.

NVE må difor fastsetje dagens faktiske situasjon og samanlikne denne med maksimal framtidig drift. Det må mellom anna dokumenterast:

- maksimal vasstandsending per time og per døgn,
- forventa tal og hyppigheit av opp- og nedreguleringar,
- sesongvariasjonar i drifta,
- verknadene ved låg vasstand, høg vasstand og islegging,
- samla påverknad frå fylling og vasstandsvariasjonar,
- konsekvensar for trygg ferdsel på, og langs vatnet.

Generelle skildringar eller gjennomsnittsverdiar er ikkje tilstrekkelege dersom dei skjuler kortvarige, men store vasstandsendingar.

5. Forbodet mot forringing i vassforskrifta § 4

Vassforskrifta § 4 fastset at tilstanden i overflatevatn skal vernast mot forringing. For sterkt modifiserte vassførekomstar må vurderinga knytast til økologisk potensial. Forbodet er ei rettsleg skranke, ikkje berre eitt av fleire miljøomsyn som fritt kan velgast bort.

Tilstanden eller potensialet til vassførekomsten skal vurderast etter dei relevante biologiske, hydromorfologiske og fysisk-kjemiske kvalitetselementa. Materialet som er lagt ved høyringsuttalen, understrekar at ein reduksjon i eitt relevant kvalitetselement kan vere tilstrekkeleg til å utløyse forbodet mot forringing.

NVE må gjere ei separat vurdering for kvar vassførekomst som blir påverka direkte eller indirekte. Ein generell konklusjon om at «vassdraget» samla sett toler inngrepa, er ikkje tilstrekkeleg.

For Røldalsvatnet må vurderinga minst omfatte:

- dagens klassifisering og datagrunnlaget for denne,

- dagens økologiske potensial,
- påverknad på kvart relevant kvalitetselement,
- verknaden av sjølve steinfyllinga,
- verknaden av endra vasstandsregime,
- samla og gjensidig forsterkande verknader,
- usikkerheit i modellar og feltdata,
- om miljømålet blir vanskelegare å nå.

Dersom kunnskapsgrunnlaget ikkje er tilstrekkeleg til å utelukke forringing, må dette få reell betydning. Usikkerheit kan ikkje utan vidare tolkast i tiltakshavar sin favør.

6. Vilkåra i vassforskrifta § 12 må prøvast konkret

Dersom tiltaket medfører forringing eller hindrar oppnåing av fastsette miljømål, kan tiltaket berre tillatast dersom vilkåra i vassforskrifta § 12 er oppfylte.

Vilkåra inneber mellom anna at:

1. alle praktisk gjennomførbare tiltak skal setjast inn for å avgrense negativ utvikling,
2. samfunnsnytta må vere større enn tapet av miljøkvalitet, og
3. føremålet ikkje med rimelegheit kan oppnåast med andre middel som miljømessig er vesentleg betre.

Desse vilkåra er kumulative. Det er ikkje tilstrekkeleg at tiltakshavar eller NVE viser til den samla økonomiske lønsemda i prosjektet eller ei generell samfunnsinteresse i meir regulerbar kraft.

NVE må difor identifisere heilt konkret:

- kva allment omsyn som grunngjev inngrepet,
- kor tungt dette omsynet veg,
- kva fordelar som faktisk er venta å oppstå,
- kven fordelane tilfell,
- kva del av nytta som er samfunnsmessig,
- kva del som er bedriftsøkonomisk,
- om fordelane kan oppnåast på ein måte som belastar naturen mindre.

Ei tilvising til «det grønne skiftet», «energifleksibilitet» eller «framtidens kraftsystem» er ikkje i seg sjølv ei tilstrekkeleg grunngjeving. Nytta må talfestast, stadfestast og dokumenterast opp mot dei konkrete miljøskadane i Røldal.

7. Naturmangfaldlova §§ 8 til 12

7.1 Kunnskapsgrunnlaget etter § 8

Naturmangfaldlova § 8 krev at offentlege avgjerder som rører ved naturmangfaldet, så langt det er rimeleg, byggjer på vitskapleg kunnskap om bestandssituasjonen til artar, utbreiinga av naturtypar, økologisk tilstand og verknadene av påverknad.

Kunnskapskravet blir skjerpa når inngrepa er store, permanente eller vanskeleg reversible. Lokale observasjonar og erfaringskunnskap om erosjon, fisk, istilhøve, ferdsel, tidlegare regulering og endringar i strandsona må inngå i vurderingsgrunnlaget.

Det er ikkje tilstrekkeleg å vise til at det finst rapportar. NVE må vurdere om data faktisk er:

- oppdaterte,
- representative for påverka område,
- samla inn under relevante driftstilhøve,
- tilstrekkelege til å vurdere maksimal framtidig belastning,
- eigna til å avdekkje sesongmessige og langsiktige verknader.

7.2 Føre-var-prinsippet etter § 9

Etter naturmangfaldlova § 9 skal avgjerda ta sikte på å unngå mogleg vesentleg skade når kunnskapen om verknadene er utilstrekkeleg. Ved risiko for alvorleg eller irreversibel skade kan mangel på kunnskap ikkje brukast som grunngeving for å late vere å setje inn vernetiltak.

Eit framtidig overvåkingsprogram kan ikkje erstatte forsvarlege undersøkingar før konsesjon blir gjeven dersom skaden kan bli permanent. Overvaking etter utbygging har avgrensa verdi dersom strandsona allereie er fylt ned eller økologiske funksjonar har gått tapt.

7.3 Samla belastning etter § 10

NVE må vurdere summen av:

- eksisterande vasskraftregulering,
- planlagd pumpekraftdrift,
- steinfylling og deponi,
- tunnelar og anleggsområde,
- vegar og massetransport,
- støy, støv og lys,
- annan arealutvikling,
- ferdsel og friluftsliv,
- klimaendringar og framtidige belastningar.

Dersom tiltaket svekkjer attverande naturfunksjonar eller gjer økosystemet mindre robust, kan dette ikkje avfeiast med at kvart enkelt delinngrep isolert sett har avgrensa areal.

7.4 Tiltakshavar sitt kostnadsansvar etter §§ 11 og 12

Tiltakshavar skal bere kostnadene ved å hindre eller avgrense skade på naturmangfaldet, og det skal veljast teknikk, driftsmetode og lokalisering som gir dei beste samfunnsmessige resultata.

Eventuelle avbøtande tiltak må vere konkrete, finansierte, kontrollerbare og rettsleg bindande.

Formuleringar om at løysingar skal «optimaliserast seinare» eller avklarast i detaljplanfasen, er ikkje tilstrekkelege dersom desse løysingane er avgjerande for skadeomfanget.

8. Belastninga for befolkninga i Røldal må givast sjølvstendig vekt

Konsekvensane for lokalbefolkninga kan ikkje reduserast til eit spørsmål om mellombels anleggsulempe.

Røldal risikerer fleire år med:

- omfattande tungtransport,
- støy og støv,
- sprenging og tunnelarbeid,
- redusert trafikktryggleik,
- bandlegging av areal,
- endra landskap,
- redusert tilgang til natur- og friluftsområde,
- påverknad på reiseliv og anna lokal næringsverksemd,
- uvisse for bebuarar og grunneigarar,
- permanente inngrep etter at anleggsperioden er avslutta.

For befolkninga nær Røldalsvatnet vil fyllinga og det endra vasstandsregimet vere synleg og merkbart også etter at byggjearbeida er ferdige. Dette er permanente verknader for bukvalitet, landskapsoppleving, ferdsel og lokal identitet.

Tiltakshavar sine opplysningar om arbeidsplassar i byggjeperioden og skatteinntekter kan inngå i vurderinga, men slike forhold kan ikkje utan vidare vege opp for permanente lokale og økologiske ulemper. Tiltakshavar anslår 150 til 250 direkte arbeidsplassar i byggjeperioden, men kjelda spesifiserer ikkje i kva grad desse vil vere lokale eller kor mange varige arbeidsplassar prosjektet vil gi i Røldal.

NVE må difor skilje mellom kortsiktige verknader i anleggsfasen og langsiktige konsekvensar for lokalsamfunnet.

Det ser også ut til at deponiarealet planlegges som areal for transformatorstasjon. Dette betyr også at dei permanente verknadane for innbyggjarane i Røldal vert svekka ytterlegare. Både med tanke på landskap, lokal næringsverksemd, reiseliv og forhold for bebuarar. Dei planlagde mastene tilknytte utbygginga må også takast med i den totale vurderinga av samla belastning ihht § 10.

9. Den justerte søknaden må vurderast som ei reell endring

NVE har opplyst at høyringa gjeld dei endra planane, og at føremålet er å få grunngjevne synspunkt på om desse bør gjennomførast.

Når prosjektet er endra, må vurderinga byggje på det oppdaterte prosjektet og eit oppdatert faktagrunnlag. Det er ikkje tilstrekkeleg å vidareføre tidlegare konklusjonar dersom mellom anna:

- anleggsområde er flytta,
- tunnelutløp er endra,
- fyllingar eller deponi er endra,
- eigedomar som ikkje tidlegare var rørte, no blir rørte,
- vasstandsregime eller driftsføresetnader er endra,
- eitt av dei opphavleg omsøkte kraftverka er teke ut.

Eg har tidlegare peikt på at tunnel og tunnelutløp etter den justerte løysinga synest å røre ved min eigedom, utan at eg var kontakta om dette då eg oppdaga endringa. Dette understrekar behovet for at grunneigarar som blir rørte, får tilstrekkeleg, direkte og forståeleg informasjon om kva areal og rettar det blir søkt om å røre ved eller ekspropriere.

10. Krav til NVE si grunngjeving og sitt vedtak

Eit eventuelt konsesjonsvedtak må vere ope, konkret og etterprøvbart. Vedtaket bør uttrykkeleg gjere greie for:

1. dagens tilstand eller økologiske potensial i kvar vassførekomst som blir rørt,
2. alder, kvalitet og usikkerheit i datagrunnlaget,
3. påverknaden på kvart relevant kvalitetselement,
4. om forringing etter vassforskrifta § 4 vil oppstå,
5. kva allment omsyn som eventuelt grunngeve unntak,
6. dokumentasjonen for at dei påståtte fordelane faktisk vil oppstå,
7. skiljet mellom privatøkonomisk og samfunnsmessig nytte,
8. kva alternativ som er vurderte og kvifor dei er forkasta,
9. korleis samla belastning er vurdert, § 10
10. korleis føre-var-prinsippet har påverka konklusjonen,
11. korleis belastninga for lokalbefolkninga er vektlagt,
12. kva avbøtande tiltak som er bindande,
13. kva tersklar som skal utløyse driftsavgrensing eller stans.

Dersom desse vurderingane ikkje kan gjerast på det grunnlaget som ligg føre, har NVE etter mitt syn ikkje tilstrekkeleg avgjerdsgrunnlag til å gi konsesjon.

11. Subsidiære krav dersom tiltaket ikkje blir avslått

Mitt prinsipale standpunkt er at Røldal 2 pumpekraftverk ikkje bør få konsesjon. Dersom tiltaket likevel blir vurdert tillate, ber eg om at det minst blir fastsett følgjande bindande vilkår:

- forbod mot deponering av massar i Røldalsvatnet dersom landbasert gjenbruk eller deponering er praktisk mogleg,
- vesentleg reduksjon av storleiken på fyllinga,
- transformatorstasjon kan ikkje planleggast på fyllinga
- absolute, lågare, grenser for vassstandsending per time og per døgn,
- strengare sesongavgrensingar ved sårbare natur- og istilhøve,
- krav om dokumenterte minstevasstandar og avgrensingar i effektkøyring,
- uavhengig overvaking før, under og etter utbygginga,
- offentleg tilgjengelege rådata og årlege miljørapportar,
- førehandsdefinerte miljøgrenser som utløyser driftsreduksjon eller stans,
- full finansiell tryggleik for restaurering og uføresett skade,
- tilbakeføring av mellombelse vegar, riggområde og anleggsareal,
- konkret trafikkplan med tiltak for støy, støv og trafikktryggleik,
- dokumentert medverknad frå innbyggjarar og grunneigarar som blir rørte,
- krav om kompensasjon og avbøting som kjem i tillegg til tiltakshavar sine ordinære lovpålagde plikter.

Slike vilkår kan likevel ikkje brukast til å legitimere prosjektet dersom dei grunnleggjande vilkåra for konsesjon og unntak frå forbodet mot forringing ikkje er oppfylte.

12. Konklusjon

Røldal har allereie gjeve frå seg betydelege naturverdiar til norsk kraftproduksjon. Dette gir ikkje grunnlag for å behandle nye inngrep som mindre alvorlege. Det inneber tvert imot at attverande natur, strandsoner, landskap og økologiske funksjonar må givast særleg vern.

Den justerte søknaden inneber framleis omfattande og permanente inngrep. Den store fyllinga i Røldalsvatnet, deponering av tunnelmassar, anleggstrafikk, støy, arealbeslag og eit meir intensivt vasstandsregime vil samla påføre naturen og lokalsamfunnet ei betydeleg tilleggsbelastning.

Samstundes synest hovudnytta i prosjektet å vere auka effekt og større fleksibilitet i tidspunktet for produksjon og sal av kraft, ikkje ein tilsvarande auke i netto årleg energiproduksjon. Tiltakshavar si eiga prosjekthinformatjon skildrar at det same vatnet skal produsere like mykje straum over færre timar.

Etter mitt syn er det ikkje dokumentert at denne nytta veg tyngre enn tapet av natur- og miljøkvalitet. Det er heller ikkje godtgjort at føremålet ikkje kan oppnåast gjennom alternativ som er vesentleg betre for miljøet.

Eg ber difor om at søknaden om Røldal 2 pumpekraftverk blir avslått.

Dersom NVE ikkje avslår søknaden, ber eg om at saka blir utsett og send tilbake for:

- nye og oppdaterte miljøundersøkingar,
- vurdering etter vassforskrifta for kvart kvalitetselement,
- full vurdering av maksimal vasstandsvariasjon,
- reell analyse av alternativ til fylling i Røldalsvatnet,
- dokumentasjon av netto energibalanse og konkret systemnytte,
- vurdering av samla belastning,
- særskild vurdering av konsekvensane for befolkninga i Røldal,
- ny og uttrykkjeleg rettsleg vurdering etter vassforskrifta §§ 4 og 12 og naturmangfaldlova §§ 8 til 12.

Eg ber om at denne fråsegna inngår i avgjerdsgrunnlaget, og at innvendingane og spørsmåla ovanfor blir svarte på uttrykkjeleg i NVE sitt vedtak.

Med venleg helsing

Anna Seim

Seimsvegen 33

5760 Røldal

E-post: anna.k.seim@gmail.com

Telefon: +47 48096116